

Valtioneuvoston kanslia

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta

Esityksen sivulta 37 alkaa kuvaus ulkomaiden lainsäädännöstä ja muista ulkomailla käytetyistä keinoista (5.2 luku). Teksti on jaettu kahteen osaan. Osin mainittu kuvaus liittyy lainsäädännön arviointineuvostoon ja osin hallitusten arkistoihin kuuluviin asiakirjoihin. Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotus sisältää pykälän hallitusneuvotteluja koskevien asiakirjojen julkisuudesta. Hallitusneuvotteluasiakirjojen julkisuutta koskevilta osin ns. kansainvälinen vertailu esityksestä puuttuu. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä olisi hyvä tuoda esiin perusteluissa se, miltä osin esitetty uusi sääntely eroaa erityisesti Ruotsin, mutta myös Tanskan ja Norjan sääntelystä. Kansainvälisessä vertailussa ei ole myöskään lausuttu tehtävään määräämisestä, mutta siltä osin ei välttämättä edes ole hankittavissa vertailutietoa.

Esityksen sivulla 51 todetaan tehtävään määräämiseen liittyen, että tehtävään halukkaat ministeriön virkamiehet voisivat ilmoittautua avoimiin tehtäviin ministeriön sisäisen ilmoittautumismenettelyn kautta. Tältä osin viitataan hallintolain 6 §:ssä säädettyihin hallinnon oikeusperiaatteisiin. Koska sillä, että kaikki halukkaat ministeriön virkamiehet voivat ilmoittautua avoimiin tehtäviin, on merkitystä oikeusturvan kannalta, Maa- ja metsätalousministeriö esittää harkittavaksi, josko asiasta pitäisi säätää lain tasolla.

HE-luonnoksen yksi keskeinen säännös koskee hallitusneuvotteluja koskevien asiakirjojen julkiseksi tuloa. Maa- ja metsätalousministeriö pitää lähtökohtaisesti perusteltuna esitettävää muutosta viivästyttä julkisuudesta, joka vakiinnuttaisi käytössä olevan toimintamallin. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo toisaalta, että sääntely on luonteeltaan sellaista, että se saattaisi sopia paremmin julkisuuslakiin. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että vaikka HE-luonnoksen perusteluissa on kuvattu sitä, milloin asiakirjojen luovuttamisesta voisi aiheutua haittaa hallitusohjelman neuvottelujen toteutumiselle, lienee kriteeri kuitenkin käytännössä tulkinnanvarainen eikä mitenkään helppo yksittäisen virkamiehen soveltaa. Tietopyynnön käsittelijällä ei voine olla tietoa siitä, minkä tietojen luovuttamisesta voi aiheutua haittaa hallitusneuvotteluille, koska sen arvioinnin pystyisivät parhaiten tekemään ao. hallitusneuvottelijat. Tarkoituksena ei liene sekään, että hallitusneuvottelijoilta pitäisi kysyä, voiko asiakirjan ja miltä osin luovuttaa. Hallitusneuvottelijoiden näkökulmasta todennäköisesti on perustelumpaa rajata julkisuutta ja etenkin niissä tilanteissa, kun neuvottelut ovat vaikeat. Miten tietopyynnön käsittelijä pystyy tällöin perustelemaan kielteisen päätöksen? Mitä tietoja hän voi neuvottelijoilta edes pyytää?

Maa- ja metsätalousministeriö ymmärtää neuvottelurauhan tarpeen, mutta arvioi, että ehdotettu sääntely saattaa joissain tapauksissa kuitenkin rajoittaa julkisuutta enemmän kuin on välttämätöntä. Joka tapauksessa on hyvä, että HE-luonnoksessa on maininta siitä, että hallitus pitää suotavana HE:n käsittelemistä perustuslakivaliokunnassa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että viimeisimmissä hallitusneuvotteluissa muodostui hyvä käytäntö julkisuuslain 20 §:ään liittyen. Maa- ja metsätalousministeriö samoin kuin moni muu ministeriö julkaisi virkakunnan ehdotukset hallitusohjelmaan (MMM:n ehdotukset). Lisäksi hallitusneuvottelijoille kaikki toimitetut aineistot julkaistiin maa- ja metsätalousministeriön verkkosivulla. Samoin toimi moni muukin ministeriö.

Arviointineuvoston osalta valtioneuvoston asetusluonnoksen 3 §:n mukaan ”[n]euvosto valitsee hallituksen lainsäädäntösuunnitelmasta, kansliapäällikkökokouksen esittämistä lainsäädäntöhankkeista tai muulla tavoin ne lainsäädäntöehdotukset, joiden vaikutusarvioinnin se arvioi”. HE-luonnoksen s. 5 todetaan, että ”[v]alinnassa on painotettu taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti merkittäviä esitysluonnoksia”. Maa- ja metsätalousministeriö pitää erikoisena, ettei säädöstasolla ole mitään mainintaa siitä, mitä valinnassa painotetaan, kun kuitenkin HE-luonnoksen perusteluissa on todettu, mitä valinnassa on tähän saakka painotettu.

Lainsäädännön arviointineuvoston aseman vakiinnuttaminen perustuu hallitusohjelmaan, eikä maa- ja metsätalousministeriöllä ole asian johdosta kommentoitavaa. Koska lainsäädännön arviointineuvosto on vakiintunut osaksi lainvalmisteluprosessia, on perusteltua, että siitä säädetään myös lain tasolla. Lainvalmisteluaikatauluja suunniteltaessa on arviointineuvoston aseman vakiinnuttua tärkeää huomioida myös mahdollisen arviointineuvoston käsittelyn edellyttämä aika.

Yksikön päällikkö,
Tutkimusjohtaja

Mikko Peltonen

Lainsäädäntöneuvos

Timo-Ville Nieminen

VN/19968/2025-MMM-35

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: